

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ П'ЯТИРІЧНИХ ДІТЕЙ

(педагогічний супровід до програми «ДИТИНА»)

Навчально-методичний посібник

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ П'ЯТИРІЧНИХ ДІТЕЙ (педагогічний супровід до програми «Дитина»)

Навчально-методичний посібник

Київ — 2013

УДК 373.2(075.8)
ББК 4.100.41я81

127

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Протокол № 10 від 23.12.2010 р.)

За загальною редакцією **Кудикіної Н.В.**,
доктора педагогічних наук, професора

Авторський колектив: *Беленька Г.В., Вертугіна В.М., Волинець Ю.О., Довбня С.О.,
Гарашенко Л.В., Карабаєва І.І., Коваленко О.В., Кудикіна Н.В., Мартинчук О.В.,
Машивець М.А., Пасічник А.В., Половіна О.А., Тівкач І.Є., Шиніло Л.Я.*

Укладач: *Половіна О.А.*, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Технічна підготовка тексту рукопису: *Невська Л.Є.*

Рецензенти: *Поніманська Т.І.*, професор Рівненського гуманітарного університету, кандидат педагогічних наук; *Черниш Т.О.*, директор дошкільного навчального закладу комбінованого типу № 509 м. Києва.

Ігрова діяльність у дошкільній освіті п'ятирічних дітей (педагогічний супровід до програми «Дитина»): навч.-метод. посіб. / Г.В. Беленька, В.М. Вертугіна, Ю.О. Волинець та ін.; за заг. ред. Н.В. Кудикіної. — К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. — 220 с.

Навчально-методичний посібник присвячено проблемі педагогічного супроводу ігрової діяльності п'ятирічних дітей. У виданні висвітлені теоретичні основи ігрової діяльності дітей дошкільного віку; подані рекомендації щодо методики керівництва ігровою діяльністю п'ятирічних дітей; запропоновано ігри та розкрито їх зміст відповідно до програмових завдань.

Для педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів, викладачів педагогічних навчальних закладів, аспірантів, магістрантів, студентів спеціалізованих «Дошкільна освіта», батьків дітей дошкільного віку.

УДК 373.2(075.8)
ББК 4.100.41я81

© Г.В. Беленька, В.М. Вертугіна, Ю.О. Волинець та ін., 2013
© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013

Дитяча гра... Їй присвячено чимало праць: від статей до ґрунтовних досліджень на кшталт докторських дисертацій. Здавалося б, що цього можна сказати про гру? Але це лише на перший погляд. Гра і дитинство — дві іпостасі, два нероздільні явища, дві складові особистісного розвитку. Погляди на гру такі стали та аксіоматичні, що знайти новизну у вивченні цієї діяльності здається неможливим. Проте багаторічний педагогічний досвід доводить, що багатує теоретичне підґрунтя гри не завжди слугує практиці дошкільної освіти. Пропонований посібник — спроба допомогти фахівцям у галузі дошкільної освіти забезпечити компетентнісний підхід до педагогічного супроводу ігрової діяльності п'ятирічних дітей, а також реалізувати ідею поєднання теоретичних основ ігрової діяльності дітей дошкільного віку та практичних порад щодо педагогічного керівництва ігровою діяльністю п'ятирічних дітей. Вона втілена авторським колективом у підході щодо подання основних проблем ігор дітей дошкільного віку, своєрідності ігрової діяльності п'ятирічок, змісту ігор дітей у сім'ї, особливостей педагогічного керівництва ігровою діяльністю у тісній єдності теорії і практики. Саме це робить посібник доступним для студента — майбутнього вихователя, педагога-практика, молодих батьків.

Виховання здорової та компетентної особистості, забезпечення прав дитини на здобуття якісної дошкільної освіти — головні пріоритети дошкільної освіти. На рівні держави забезпечується реалізація права кожної дитини на здобуття ігрової діяльності п'ятирічок, змісту ігор дітей дошкільного віку на доступність і безоплатність дошкільної освіти, повноцінний фізичний, інтелектуальний, моральний, естетичний і соціальний розвиток, формування передумов навчальної діяльності. Автори посібника керувалися тезою про те, що Україна виходить на європейський та світовий рівень освіти, тож на часі створення нової освітньої системи, яка поєднала б у собі національні традиції та основні досягнення світової педагогічної думки. Навчально-методичний посібник укладений з урахуванням сучасних тенденцій у галузі дошкільної освіти, зокрема положення Міністерства освіти і науки щодо внесення змін до Закону України «Про дошкільну освіту» (2628-14) № 2442-VI від 6 липня 2010 р. у частині забезпечення обов'язковості здобуття дошкільної освіти дітьми п'ятирічного віку.

Необхідність написання цього посібника викликана також тим, що внесення змін до законодавства у галузі освіти потребує забезпечення методичної бази здобуття дошкільної освіти п'ятирічними дітьми. Внесення змін до законодавства про обов'язковість дошкільної освіти не означає, що діти повинні сісти за парти, як першокласники у школі, навчатися писати, читати тощо. Основною метою нововведення є створення рівних стартових умов для усіх дітей п'ятирічного віку щодо майбутнього навчання у школі, формування культури поведінки, моральних почуттів шляхом застосування різних видів діяльності, передусім провідної діяльності дошкільника — гри. Запропонований авторським колективом новий погляд на використання дитячої гри в освітньо-виховному процесі дошкільного навчального закладу сприятиме формуванню особистості дитини, розвитку її творчих здібностей, набуттю нею соціального досвіду, вміння перебувати у колективі (бути членом колективу, дотримуватися встановлених у ньому правил та водночас зберігати свою індивідуальність), що сприятиме психологічній підготовці дитини до майбутньої навчально-пізнавальної діяльності.

Обґрунтовані авторами теоретичні засади ігрової діяльності п'ятирічних дітей, проаналізовані сучасні дослідження своєрідності ігрової діяльності дітей старшого дошкільного віку, ґрунтовне забезпечення методичного супроводу дитячих ігор — все це спрямоване на формування у педагогічних працівників професійного інтересу до питань та проблем виховання дитини дошкільного віку, усвідомлення важливості та необхідності даного виду діяльності для повноцінного формування особистості дитини.

Автори посібника намагалися зробити його новачи́ним, тому зібрали теоретичні й практичні матеріали, зокрема дидактичні ігри та вправи, а також інші дидактичні матеріали, котрі були мало опубліковані і відомі стали результатом величезної пошукової діяльності авторського колективу. Посібник структурований відповідно до змісту проблеми ігрової діяльності дошкільників: у першому розділі викладено теоретичні основи ігрової діяльності дошкільників, у другому — зміст педагогічного керівництва ігровою діяльністю п'ятирічних дітей. Запропоновані запитання та завдання до викладених положень сприятимуть самоосвіті читачів, виявленню творчості та ініціативності у роботі з дітьми.

Як повернути дітям повноцінне здоров'я? Як поєднати виховання, навчання та гру? Як зробити гру цікавою та привабливою для дошкільників? Як допомогти педагогам в організації ігрової діяльності? Як ефективно використовувати гру та різноманітні ігрові прийоми батькам? Відповіді на ці та багато інших запитань читачі знайдуть у цьому посібнику. Сподіваємося, що він стане у пригоді працівникам дошкільних навчальних закладів, батькам, студентам спеціальності «Дошкільна освіта» та усім тим, кому небайдужа справа виховання дітей дошкільного віку.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Кудикіна Надія Василівна, завідувач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор.

Беленька Ганна Володимирівна, професор кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Вертугіна Валентина Миколаївна, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Волинець Юлія Олександрівна, викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Довбня Софія Олегівна, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Гарашенко Лариса Василівна, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Карабаєва Ірина Іванівна, старший науковий співробітник лабораторії дошкільника Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат психологічних наук.

Коваленко Олена Володимирівна, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Мартинчук Олена Валеріївна, доцент кафедри педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Машовець Марина Анатоліївна, професор кафедри педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Невська Любов Євгенівна, лаборант кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Пасічник Алла Володимирівна, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Половіна Олена Анатоліївна, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Товкач Ірина Євгенівна, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Шипіло Любов Яківна, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

ЗМІСТ

Передмова 3

I. Теоретико-методичні засади ігрової діяльності п'ятирічних дітей у дошкільному навчальному закладі 5

- 1.1. Теоретичні основи ігрової діяльності дітей дошкільного віку (Н.В. Кудикіна) 5
- 1.2. Педагогічне керівництво ігровою діяльністю п'ятирічних дітей у навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу (Н.В. Кудикіна) 22
- 1.3. Вікові особливості п'ятирічних дітей та своєрідність їхньої ігрової діяльності (О.А. Половіна) 42
- 1.4. Гра в житті сучасного дошкільника (Г.В. Бєлєнька) 57
- 1.5. Організація ігрової діяльності у сім'ї (М.А. Машовець) 65

II. Педагогічний супровід ігрової діяльності п'ятирічних дітей у навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу 75

- 2.1. Дидактичні ігри мовленнєвого змісту (А.В. Пасічник, І.Є. Товкач) 75
- 2.2. Театралізовані ігри та дійства для дітей (Л.Я. Шипіло) 119
- 2.3. Рухливі ігри (Л.В. Івасенко) 129
- 2.4. Ігри логіко-математичного характеру (О.В. Коваленко) 142
- 2.5. Дидактичні ігри на формування елементарних математичних уявлень (Ю.О. Волинець) 156
- 2.6. Педагогічна пісочниця як чинник особистісного розвитку дошкільників (Л.І. Карабаєва) 168
- 2.7. Ігри еколого-природничого змісту (С.О. Довбня) 174
- 2.8. Валеологічні ігри (В.М. Вертузіна) 187
- 2.9. Особливості розвитку ігрової діяльності дітей з особливими освітніми потребами (В.М. Вертузіна, О.В. Мартинчук) 197
- Відомості про авторів 217

Навчальне видання

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
У ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ П'ЯТИРІЧНИХ ДІТЕЙ
(педагогічний супровід до програми «Дитина»)

Навчально-методичний посібник

За зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори.

Видання підготовлене до друку в НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності,
директор видавництва *М.М. Прядко*
Головний редактор *Т.В. Карбовнича*
Редактор *Н.І. Гетьман*
Дизайнер *Т.В. Нестерова*
Верстальник *В.І. Скрибіна*

Поліграфічна група: *А.А. Богдельна, Д.Я. Ярошенко,*
О.М. Дзєп, Г.О. Бочарник, В.В. Василенко

Підписано до друку 16.01.2013 р. Формат 60х84/16.
Ум. друк. арк. 12,78. Обл.-вид. арк. 11,75. Наклад 200 пр. Зам. № 3-002.

Київський університет імені Бориса Грінченка.
04053, м. Київ, вул. Воронського, 18/2.
Свідомство суб'єкта видавничої справи
Серія ДК № 4013 від 17.03.2011 р.

Попередження! Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена на будь-яких носіях, розміщена в мережі Інтернет без письмового дозволу Київського університету імені Бориса Грінченка й авторів. Порушення закону призводить до адміністративної, кримінальної відповідальності.